

I en samlet vurdering af bogen vil jeg mene, at den er lanceret på et fejlagtigt grundlag, da den foregiver at være mere aktuel, end den er. Bogen handler først og fremmest om Afghanistan før 1973, og selv om forfatteren her demonstrerer en vis indsigt og viden, er jeg ikke sikker på, at jeg vil anbefale den selv til læsere, der er specielt interesserede i denne periode af Afghanistans historie, da jeg synes bogen er for løst skrevet som bog betragtet, og derfor mere ville egne sig som en række artikler om Afghanistan.

Men bogen siger også noget helt andet om Afghanistan, nemlig at når et land får rettet hele verdensoffentlighedens interesse imod sig, er der åbenbart ingen grænser for, hvad der kan afsættes, blot det på et eller andet plan handler om dette land.

Dan Frederiksen

Torben Grønnebæk Hansen m.fl., Nu bider krisen, København: Socialistiske Økonomers Forlag - Småskrift nr. 6, 1981, 96 s., 30,00 kr.

Den foreliggende publikation fra Socialistiske Økonomer er en bearbejdet udgave af et notat, der blev udarbejdet til en arbejderkonference i foråret 1980 i København.

Arbejdsgruppen bag rapporten har sat sig for at behandle lønkampens problemer og perspektiver i lyset af den økonomisk-politiske udvikling i Danmark i 70'erne. Den overordnede konklusion er, at det er nødvendigt, at lønkampen bliver forbundet med mere dybtgående forandringer i samfundsøkonomien. Det er endvidere af afgørende betydning, at samfundsøkonomien bevarer sin funktionsdygtighed og udviklingsmuligheder under den skærpede klassekamp, som i de kommende år vil være nødvendig for blot at bevare reallønnen og fagbevægelsens indflydelse i samfundet.

I bogens første hovedafsnit gives en kortfattet oversigt over en række udviklingstræk i den internationale kapitalisme, som er af afgørende betydning for at forstå den nuværende krise - både økonomisk og politisk. Dernæst gennemgås den mere specifikke udvikling i Danmark, som afsluttes med en diskussion af betalingsbalanceproblemerne. Et problem der spiller så stor en rolle i debatten om krisen og den økonomiske politik her i landet.

De tre efterfølgende hovedafsnit beskæftiger sig med forskellige sider af lønkampen - aktuelt og historisk. De senere års økonomiske-politiske forligs konsekvenser for den almindelige lønarbejder dokumenteres, dyrtidsreguleringens historiske udviklings siden 1. verdenskrig gennemgås og de senere års forringelser af denne påpeges. Endelig fastslås det, at en faglig og politisk indsats på det

I en samlet vurdering af bogen vil jeg mene, at den er lanceret på et fejlagtigt grundlag, da den foregiver at være mere aktuel, end den er. Bogen handler først og fremmest om Afghanistan før 1973, og selv om forfatteren her demonstrerer en vis indsigt og viden, er jeg ikke sikker på, at jeg vil anbefale den selv til læsere, der er specielt interesserede i denne periode af Afghanistans historie, da jeg synes bogen er for løst skrevet som bog betragtet, og derfor mere ville egne sig som en række artikler om Afghanistan.

Men bogen siger også noget helt andet om Afghanistan, nemlig at når et land får rettet hele verdensoffentlighedens interesse imod sig, er der åbenbart ingen grænser for, hvad der kan afsættes, blot det på et eller andet plan handler om dette land.

Dan Frederiksen

Torben Grønnebæk Hansen m.fl., Nu bider krisen, København: Socialistiske Økonomers Forlag - Småskrift nr. 6, 1981, 96 s., 30,00 kr.

Den foreliggende publikation fra Socialistiske Økonomer er en bearbejdet udgave af et notat, der blev udarbejdet til en arbejderkonference i foråret 1980 i København.

Arbejdsgruppen bag rapporten har sat sig for at behandle lønkampens problemer og perspektiver i lyset af den økonomisk-politiske udvikling i Danmark i 70'erne. Den overordnede konklusion er, at det er nødvendigt, at lønkampen bliver forbundet med mere dybtgående forandringer i samfundsøkonomien. Det er endvidere af afgørende betydning, at samfundsøkonomien bevarer sin funktionsdygtighed og udviklingsmuligheder under den skærpede klassekamp, som i de kommende år vil være nødvendig for blot at bevare reallønnen og fagbevægelsens indflydelse i samfundet.

I bogens første hovedafsnit gives en kortfattet oversigt over en række udviklingstræk i den internationale kapitalisme, som er af afgørende betydning for at forstå den nuværende krise - både økonomisk og politisk. Dernæst gennemgås den mere specifikke udvikling i Danmark, som afsluttes med en diskussion af betalingsbalanceproblemerne. Et problem der spiller så stor en rolle i debatten om krisen og den økonomiske politik her i landet.

De tre efterfølgende hovedafsnit beskæftiger sig med forskellige sider af lønkampen - aktuelt og historisk. De senere års økonomiske-politiske forligs konsekvenser for den almindelige lønarbejder dokumenteres, dyrtidsreguleringens historiske udviklings siden 1. verdenskrig gennemgås og de senere års forringelser af denne påpeges. Endelig fastslås det, at en faglig og politisk indsats på det

socialpolitiske område ikke blot er et spørgsmål om solidaritet med de svageste i samfundet. Det er også et spørgsmål om at bevare vundne rettigheder over alt på arbejdsmarkedet og at forsvare den faglige organisering. Nedskæringer på det sociale område bliver således en del af lønkampen, fordi et stigende antal lønarbejdere i kraft af den store arbejdsløshed er blevet afhængige af sociale ydelser.

De to sidste hovedafsnit gennemgår dels den førte erhvervs politik i 70'erne og dels de forskellige synspunkter i debatten om den økonomiske politik. Det påpeges, at den direkte støtte til erhvervslivet i forbindelse med 70'ernes kriseforlig er blevet kraftigt forøget. Men at det samtidigt er tvivlsomt, om den officielle målsætning med erhvervsstøtten - at forøge konkurrenceevnen og beskæftigelsen - er blevet opfyldt, idet man snarere kan hævde, at støtten alene har forøget profitterne til erhvervslivet uden at give de ønskede positive effekter. Dvs. i realiteten har erhvervsstøtten fungeret som en omfordelingsmekanisme i kampen om fordelingen imellem løn og profit.

Over for denne økonomiske politik, som siden krisens start i 1973/74 er blevet realiseret i et samarbejde mellem Socialdemokratiet og borgerlige partier om lønpolitikken og visse sociale nedskæringer, stiller bogens forfattere kravet om en 'alternativ økonomisk politik'. Et økonomisk-politisk program, som især er blevet fremført af dele af arbejderbevægelsen (især Arbejderbevægelsens Erhvervsråd) og en række venstrefløjsspartier og -organisationer. Et fælles træk ved forestillingerne om 'alternativ økonomisk politik' er, at kampen for denne på én gang skal styrke arbejderbevægelsens politiske positioner og samtidig skabe en delvis løsning på samfundets økonomiske problemer under krisen.

Et magtpolitisk problem er imidlertid, at forudsætningen for denne økonomiske politik, der er præget af gradvise 'trin-efter-trin' reformer, er en styrkelse af produktionssektoren, som er udpræget privatkapitalistisk. De tre delmål i den 'alternative økonomiske politik' - forsvar af reallønnen, afvisning af offentlige nedskæringer og forbedring af beskæftigelsen - kan derfor næppe opfyldes i større omfang på én gang og slet ikke på længere sigt, hvis der ikke tages en alvorlig konfrontation med borgerskabet og dets partier og organisationer.

Arbejdsgruppens eget bud på hovedpunkterne i et økonomisk-politisk program, der både medvirker til en løsning af de eksisterende økonomiske problemer samtidigt med at arbejderbevægelsens magt styrkes, kan sammenfattes på følgende måde:

Udgangspunktet er en konstatering af, at kampen mod indkomspolitikken er blevet et samlingspunkt for de kræfter, der går imod den borgerlige krisepolitik. Det påpeges, at denne kamp er afgørende både for sikringen af tålelige levevilkår og for forsvaret af den faglige organisering. Endvidere er den med til at sikre,

at arbejderbevægelsens reformkrav bliver taget alvorligt.

Men lønkampen og i den forbindelse hele kampen mod indkomspolitikken må suppleres med kravet om en solidraisk lønpolitik, idet arbejderbevægelsen ellers ikke sikrer de nødvendige leveforhold for alle. Den omfordeling af indkomst, som herefter stadigvæk vil være nødvendig, må blandt andet sikres ved hjælp af skattesystemet, de sociale ordninger og boligpolitikken.

Det er derfor nødvendigt med en skattereform, der forhindrer, at skattesystemet fortsat vender den tunge ende nedad i form af stigende fradragsmuligheder for de højeste indkomstgrupper, således at den offentlige sektor kan få en mere social funktion.

I den forbindelse påpeger arbejdsgruppen, at det også er nødvendigt med en reform af boligpolitikken, således at beskatning og subsidier ikke længere blandes sammen. I stedet bør de offentlige ressourcer kanaliseres over i almennyttigt boligbyggeri og i en social byfornyelsespolitik.

På det socialpolitiske område er det først og fremmest kampen mod de nedskæringer, der rammer understøttelsen og kontanthjælpen, som må prioriteres højt. Men for at et ordentligt socialt niveau i længden skal kunne opretholdes, er det nødvendigt at føre en kamp mod de dybereliggende mekanismer, der tvinger en stadig stigende del af befolkningen over på sociale ydelser.

Derfor må kampen for bedre sociale ordninger nødvendigvis ses i sammenhæng med kampen mod arbejdsløsheden, nedslidningen af arbejdskraften og forringelsen af børnefamiliernes vilkår.

Især begrænsningen af arbejdsløsheden er et hovedmål for arbejdsgruppens forslag til en 'alternativ økonomisk politik'. Dette mål kan sikres dels gennem forholdsvis generelle økonomisk-politiske virkemidler og dels gennem direkte beskæftigelsesprogrammer. Den mere direkte beskæftigelsespolitik kan for eksempel realiseres igennem programmer for mere boligbyggeri og byfornyelse, udnyttelse af alternative energikilder, offentlig produktion og nedsættelse af arbejdstiden m.m.

Endvidere må der for at sikre en begrænsning af arbejdsløsheden og en styrkelse af produktionssektoren føres en mere aktiv erhvervs politik fra det offentliges side. Dette indebærer blandt andet et opgør med dogmet om, at den offentlige sektor ikke selv må varetage produktionsaktivitet.

Endelig mener arbejdsgruppen, at produktionssektorens svage position internationalt set bør forbedres gennem en ændring af Danmarks udenrigsøkonomiske relationer for dermed at skabe større økonomisk-politisk handlefrihed.

Generelt er det nødvendigt, at arbejderklassens kampbetingelser bedres, fordi der i forbindelse med de senere års økonomiske krise er sket en skærpelse i klassemodsætningerne i samfundet.

I en samlet vurdering af publikationen fra Socialistiske Økonomer forekommer afsnittende om den konkrete økonomisk-politiske udvikling i 70'erne, herunder de økonomisk-politiske indgreb, dyrtidsregulerings udvikling, ændringerne i socialpolitikken samt den førte erhvervs politik, at være de mest solide og gennemarbejdede, men forsøget på at skitsere en 'alternativ økonomisk politik' er publikationens svageste del.

Jørn Kjølseth Møller

William M. Lafferty, Participation and Democracy in Norway: The 'Distant Democracy' Revisited. Oslo: Universitetsforlaget, 1981, 188 s., 75,00 Nkr.

Laffertys bog er dels et svar på Martinussens velkendte arbejde og dels en præsentation af Laffertys egen undersøgelse af tre norske lokalsamfund. Den er dog i så høj grad bundet til Martinussens arbejde, at den næppe med udbytte kan læses uden et forhåndskendskab til Fjerndemokratiet (1973) eller den engelske udgave The Distant Democracy (1977). På den anden side føler man, at Laffertys dialog er så væsentlig, at læseren ikke kender Fjerndemokratiet til bunds, før han har læst Laffertys bog. Og dette er jo den bærende idé med at bruge 'revisited' formen, der desværre anvendes alt for lidt i nordisk samfundsvidenskab, måske af misforstået solidaritet.

Alt hos Martinussen bliver endevendt, fra gammakoefficienter til videnskabelige værdier og politiske intentioner, og kritikken er skånselsløs. Mest af alt rettes den dog mod den idealmodele eller kritiske standard, Martinussen formodes at bygge på, og som dagens norske samfund skulle afvige fra. Hvis ikke Norge skulle opfylde demokratiets normer, hvilket land skulle så? Lafferty er nær ved at anklage Martinussen for landsforræderi:

It is one thing to produce a critical work in the vernacular for domestic consumption; another thing to present it in English for international scrutiny. To have Norway labelled as the distant democracy is, in my opinion, to distort any meaningful comparative sense of the term. If liberal-pluralist democracy is not working relatively well in Norway, then where, when, and how will it ever work? (p. 16).

Nu er det rigtigt, at Martinussens undersøgelse ikke er et sammenlignende studie, for så vidt som han kun har Norge at fortælle om. For at stille sine resultater i perspektiv tyer Martinussen derfor til at sammenligne Norge med en utopi, hvor alle borgere de facto har lige indflydelse. Som en anden Gregers Werle fra Ibsens Vildanden går han rundt med den ideale fordring i baglommen. Men der er vel ikke mange læsere, der er så naive, at de tror, det kun er Norge, der bliver